

Snelle start

Dit is een *snelle start*, een leidraad waarmee u snel met NEEJANDERTAAL aan de slag kunt. Hier voert de praktijk de boventoon.

Hoe zit Neejandertaal in elkaar?

In NEEJANDERTAAL staan 57 hoofdstukken. Elk hoofdstuk behandelt een aspect van taalbeschouwing en vertrekt vanuit taalvaardigheid. De leerlingen voeren gerichte lees-, luister-, spreek-, schrijf- en kijkopdrachten uit en komen zo tot inzicht in het taalsysteem. De volgorde van de onderwerpen is gebaseerd op een specifieke **leerlijn** (zie blz. 17). Elk hoofdstuk is opgebouwd volgens eenzelfde stramien:

1. Een wat intrigerende **titel**. Die verwijst naar de tekst(en) of opdracht(en) die volgen.

VAN PENWERANT NAAR MARSEILLE

2. Eén of meer **stappen**. Dat zijn combinaties van teksten, tekeningen, strips... en opdrachten.

STAP 1

Alle hoofdstukken, soms zelfs alle stappen van een hoofdstuk, bevatten een **aanbodfase** en een **zoekfase**. De termen aanbodfase en *zoekfase* staan enkel vermeld in de handleiding.

- 2.1 Een **aanbodfase**. Deze fase omvat één of meer opdrachten waarin de leerlingen kennismaken met een taalfenomeen, b.v. splitsen in lettergrepen, onderwerp en pv.
 - 2.2 Een **zoekfase**. Deze fase omvat meestal één, soms meer opdrachten die leerling ertoe aanzetten zelf de systematiek te zoeken achter de taalfenomenen waarmee ze in de vorige fase hebben kennisgemaakt. Of ze spoort de leerlingen aan tot analyse.
3. **Samengevat**, een theorieblok waarin de leerstof in de vorm van het bereikte inzicht op papier wordt gezet. Essentieel is dat de leerlingen de theorie verduidelijk met **voorbeelden** uit de opdrachten.

Samengevat

4. Een afsluitende **oefening** voor wie dat nodig acht.

Oefening

Hoe werkt u met Neejandertaal?

Bekijken we bij wijze van voorbeeld een hoofdstuk uit NEEJANDERTAAL in detail.

1. De titel

Begin de les niet met “Schrijf in je agenda: splitsen in lettergrepen”. Laat het agenda achteraf invullen of laat de leerlingen desnoods eerst gewoon “Van Penwerant naar Marseille” noteren en er achteraf het ware lesonderwerp bijschrijven (de inspectie vraagt dit, het agenda is een officieel document). Waarom deze geheimdoenerij? Omwille van de motivatie. Een titel als “Van Penwerant naar Marseille” motiveert nu eenmaal meer dan “splitsen in lettergrepen”. Laat dus niet te vlug in uw kaarten kijken.

In **6. Een gids voor uw les**, blz. 23, vindt u bij de titel van elk hoofdstuk telkens een ondertitel, die verwijst naar het taalbeschouwelijke onderwerp. In het werkboek voor de leerling komt die ondertitel niet voor. Zij moeten hem achteraf in het voorziene kadertje invullen.

Een hoofdstuk in de handleiding begint dus zo:

5. VAN PENWERANT NAAR MARSEILLE

splitsen in lettergrepen

Een hoofdstuk in het werkboek van de leerling begint daarentegen zo:

5. VAN PENWERANT NAAR MARSEILLE

.....
...

2. De stappen

Neejandertaal is een wérkboek. De leerlingen moeten dus aan het werk. Alleen, per twee of in groepjes. Een opdracht rond tekst, strip, tekening enz. maakt snel duidelijk wat van hen wordt verwacht. De opdrachten hebben twee functies: ten eerste de leerlingen confronteren met een bepaald taalfenomeen, ten tweede hen via taalvaardigheidsoefeningen op het spoor zetten van de systematiek van dit fenomeen: een aanbodfase en een zoekfase dus. Die vindt u in elk hoofdstuk terug, al of niet verdeeld over verschillende stappen.

2.1 Aanbodfase

Inductief werken is leerlingen via (boeiende) opdrachten confronteren met een taalfenomeen. In dit voorbeeld gaat het om het splitsen van lettergrepen. Zodra de leerlingen voldoende materiaal hebben verzameld of bewerkt, kunnen ze proberen de systematiek te vinden (zie 2.2 Zoekfase).

STAP 1

1. Als je het goede computerprogramma hebt, vertelt je computer je hoe je naar het zuiden van Frankrijk rijdt. Het toestel moet wel goed werken, natuurlijk. Lees maar wat er uit onze PC kwam.

De stekort weg naar Marseille vanuit Penwerant

Rij de ring rond Penwerant op en neem daar de slagaf in de tingrich van Selbrus. Dat is niet zo ver. Op de ring rond Selbrus moet je goed kijkuiten,

1. Dit versje ken je zeker. Zeg het eens op.

**Onder 't water
lag een pater
met zijn tenen
boven water
hoeveel tenen
had die pater wel?**

2. Spreek je altijd zo? Zo ja, waarom?
3. Spreek je niet zo? Wat verschilt er dan? Beschrijf dat verschil eens.

Deze handleiding bevat behalve de oplossingen en de antwoorden bij de vragen en opdrachten ook extra vragen, tips en suggesties om het lesgebeuren te sturen. Sommige opdrachten mogen dan wel erg vrij lijken, dit betekent nog niet dat u de leerlingen zomaar wat laat doen.

2.2 Zoekfase

De laatste vraag (of vragen) voor een theorieblok komt vaak neer op een *zoekfase*. De leerlingen verzamelen hun vondsten uit de voorbije stap(pen) en gaan op zoek naar de systematiek die erachter schuilt. Of ze maken een analyse. Vaak is dit een rangschikkingsopdracht die per twee of in groep wordt uitgevoerd.

4. Je hebt nu al een heleboel woorden gesplitst. Kies uit deze of de vorige stap 20 woorden en probeer ze eens in te delen in twee of meer groepen. Werk per twee of drie samen.
5. Voor hoeveel groepen heb je gekozen? Waarom? Zijn er uitzonderingen die nergens thuishoren?

3. Samengevat

Samengevat, het theorieblok in de les, is het sluitstuk van het leerproces. Het is de samenvatting van wat de leerlingen hebben opgestoken, van wat ze dankzij de opdrachten en het samen zoeken hebben geleerd. Het is dan ook belangrijk dat zij hun conclusie(s) zelf kunnen formuleren. Het is erg belangrijk dat u de leerling geen eigen formulering opdringt. Laat ze hun eigen formulering gerust gebruiken zolang ze niet echt fout zitten. Onze taal zit vol eigenaardigheden en afwijkingen. De grammatica kan dus best een andere formulering verdragen. Vraag uw leerlingen ook om voorbeelden toe te voegen. Dat maakt het voor hen extra duidelijk. Voor u is het meteen een vorm van evaluatie.

Samengevat

.....

.....

.....

.....

.....

4. Een afsluitende oefening

De meeste hoofdstukken eindigen met een min of meer klassieke oefening. U kunt ze meegeven als huiswerk of ze in de klas laten uitwerken. Als er meerdere oefeningen zijn, kunt u, net als bij de stappen, differentiëren. U bepaalt dus zelf wie welke oefening aankan.

Oefening

1. Onze computer was stuk en een heleboel woorden zijn gewoon uit elkaar gevallen. Kun jij ze weer samenstellen?

a - nu - ri - ja
ni - rie - ste - mi
lo - wa - ter - po
li - me - ter - mi
a - in - nen - stam - di
tie - gen - wa - li - po
lek - teit - e - tri - ci
um - a - lu - ni - mi

2. Verbeter de volgende brief.

Beste

Mijn naam is Maarten, en ik zit met een probleem. Ik heb op school helemaal geen last met aardrijkskunde, geschiedenis of rekenen, maar wel met taal. Ik kan namelijk niet splitsen. Je weet wel, splitsen in lettergrepen. Als ik in een dictée of een opstel aan het einde van een regel kom en ik het laatste woord er niet meer opkrijg, weet ik nooit waar ik dat streepje moet zetten, met het gevolg dat ik bijna altijd een nul krijg voor spelling. En ook tijdens de les gebeuren er op die manier wel es rare dingen.

Zo vroeg de meesteren gisteren welke de eerste lettergreep was van het woord 'kakelen'. Ik zei kak, meester, en de hele klas begon te lachen. De hele klas behalve de meester. Want die dacht dat ik kakmeester had gezegd en ik vloog meteen aan de deur.

Nu probeer ik wel zoveel mogelijk de moeilijkheden te vermijden, maar het zal jullie ongetwijfeld ook al opgevallen zijn dat dictees op school altijd barsten van woorden als onmiddellijk, bezienwaardigheid, herinnering en levenslicht. En het valt niet mee om in een opstel, betiteld 'De mooiste dag van mijn leven' slechts woorden te gebruiken, waarin niet meer dan drie, vier letters voorkomen. En dan nog! Ik heb dan ook besloten, hier, in Huis in 't Honderd de K.V.K.D.S.W.Z.W. te stichten, de Klub van Kinderen die Splitsen Waar Ze Willen. Zie hier de reglementen. Ten eerste. Al wie zeer slechte cijfers heeft voor spelling kan lid worden. Ten tweede. Het wachtwoord luidt: "Lettergreep, weg ermee!" Ten derde: de leden krijgen hun bevelen van

*Maar-
ten*

(Gie Laenen, *Huis in't Honderd*)

Opmerking

We hebben er bewust voor teruggedeinsd ons (en u) een te strakke structuur op te leggen. Zo hebben we de aanbod- en zoekfasen geen apart balkje gegeven en hebben we evenmin met strikt vastgelegde stappen gewerkt. Soms betekent een stap een vervolg, soms biedt het een alternatief. De leerlingen mogen immers niet te snel door hebben waar precies de lamp brandt. Bovendien schijnen balkjes, strepen en tussentitels bij sommige leerlingen steevast te leiden tot een blik op de klok en dooddoeners als 'Nog tien minuten'. En dat kan niet de bedoeling zijn...